

POSROMOCENIE (52) *sb n*

Teksty nie oznaczają ó oraz é; wszystkie o jasne (tak w po- oraz sromocić).

sg *N* posromoceni(e) (10). ◇ *G* posromoceniã (2). ◇ *D* posromoceniu (6). ◇ *A* posromoceni(e) (26). ◇ *I* posromoceni(e)m (3). ◇ *L* posromoceniu (5).

[*Składnia przydawki dopełniającej równoznacznej z dopełnieniem sprawy: posromocenie od kogo.*]

Sł stp notuje, Cn brak, Linde poza tym w objaśnieniu s.v. posromny.

I. *Rzeczownik od „posromocić”: upokorzenie, poniżenie, pohańbienie; zawstyżenie; dedecor HistAl; ignominia, pudor, vituperium PolAnt (24) : ktokołwiek w kościele świętym krześcijánłkim żąda przełożenłtwã ná ziemi/ naydzie pořromocenie w niebie KrowObr 17v; BibRadz Eccli 1/28.*

posromocenie kogo, czego (3): Y ták nie tylko fię łákomłtwu zwyciężyć nie dał/ ále teřz pokuřy oney ku wielkiemu zbudowanłu bliźnich/ á pořromoceniu czártã vżył. SkarŻyw 462. Cf Wyrażenia przyimkowe.

Zwroty: »dać (a. wdawać) w, [na] posromocenie ([kogo])« (2): LubPs S2; Piánłstwo niezbedne/ w daie [!] człowieká w pořromocenie SkarŻyw 271; [Bowiem Pan Bug nygdy nyechcział czyřpiecz krzywdy Matuchny řwogi Bo wřzeřtkie kaczerze dal napořromoczenÿe ArgWykład 38/122].

»przyść na posromocenie, w posromocenie« = esse in vituperium PolAnt [szyk zmienny] (1:1): Nie boy fię [Jerolimio] bo pohańbionã niebędzięřz/ nie wřtyday fię ábowiem nie przydzierř ná pořromocenie [Ne timeas ..., quia nec confunderis] BibRadz Is 54/4, Judith 8/13[19]; [A w tym rozruchu papieřnicy się z nich řmieli i gdyby był Król od nich konfesyji pořadał, dla tej niezgody byliby w posromocenie przyszli. AktaSynod I 284].

[»wziąć posromocenie«: Thakyeřz theřz ona podeptala głowy [...] nyeprzyacziol řwogich [...] gdy wřłiřczy wřęly pořromoczenÿe Na Conciliach, Marnÿe řã potraczenÿ ArgWykład 38/130.]

Szereg: »pohańbienie i posromocenie« (1): á przyidziem w pohańbienie y w pořromocenie [et erimus in offensionem, et in vituperium] v tych ktorzy będą pánowác náđ námi BibRadz Judith 8/13[19].

Wyrażenia przyimkowe: »na posromocenie [kogo, czego]« (2): Nábywaęř łobie rády ná pořromocenie domu twego [Consuluisti pudorem domui tuae]/ morduiác wiele ludu/ á grzeřzac przećiw řwey duřzy. BibRadz Hab 2/10; iřz im pořłał zá Sędzięgo/ iuřz nie męřã/ ále niewiãřtę: ná pořromocenie męřow/ ktorzy byli ták zniczemnieli/ y zniewieřćieli SkarŻyw 559.

»z posromoceniem« (1): ięřzczeć nikt przećiw nam ręki nie podnořł/ ktorzyby z wielkim pořromoceniem [cum summo dedecore] nie odřzedł HistAl H2v.

a. *Pozbawienie naleźnej czci i szacunku, znieważenie, zbezczeszczenie, sprofanowanie (14) :*

a. *O Bogu i kulcie religijnym (12) :*

posromocenie kogo, czego (5): Ktore [reguły, řluby zakonne] Papieřzowie náwymyřłáli/ y do kořćiołã Świętego/ iákoby iákie powaźne y Bogu przyiemne řwiãthořći wprowadzili: Gdyřz nieřã nic inřzego/ iedno pořromocenie Pánã Iezu Kryřtã Synã Boźego KrowObr 150v; Izali moźe być więřze pořromocenie Duchã Świętego/ iedno náutzác y piřác: Iřz zołtarz pánny Máryey ięřt lepřzy/ [...] á niřłli zołtarz Dawidã Krolã y Prorokã Boźego? KrowObr 156v, 114, 125, 139; [ZapWpolActCon 1536 9/58v].

Zwrot: »posromocenie (u)czynić« (2): Nie ięft rzetz podobna/ áby ktory pogánin/ álbo Turek/ álbo Zyd/ miał więtfze pořromocenie vtzynić Synowi Bożemu/ [...] iákowe fie tám dzieie od was w ten dzień iemu? *KrowObr* 93v, 209v.

Szeregi: »posromocenie i nařmiewisko« (1): ty wařze pořwiácánia [...] nic inřzego nieznamionuń y nie łą/ iedno s prawdziwego Kořćiołá Bożego/ y s Pána Iezu Kryřtá Syná iego/ pořromocenie y nařmiewisko. *KrowObr* 102v.

»pohańbienie i posromocenie« (1): A batyřz iuř iákie pohańbienie y pořromocenie tzynićie Pánu Kryřtuřowi Synowi Bożemu *KrowObr* 209v.

»(z)bluźnienie, posromocenie« (1): *KrowObr* 125; [zebiřmi [...] řtimi nyepřziaczyoli krziza řzwyáthego y wyary nařzey wyednym zamknyeny nyebili A oth nich nařzwyáthřřego ymyenya Criřtuřewego blyuznyenya. pořromoczenya nařzima oczima wyáčzey nyewidali. *ZapWpolActCon* 1536 9/58v.]

Wyrażenia przyimkowe: »ku posromoceniu [kogo, czego]« (3): Skąd potym [wduwy młode] proznuiąc chodżyły dom od domu/ mowiąc tzego było niepotrzebá/ ku pořromoceniu náuki Syná Bożego *KrowObr* 142v.

~ *W przeciřstawieniu:* »napřeciřwko pysze ... ku posromoceniu« (1): Ale wy ten zwytyzay pořpolicie maćie/ iř tho co ięth náppřeciřwko pyřze wařzey ppřeřtępuiećie/ á to co ięft ku pořromoceniu Syná Bożego piřzećie. *KrowObr* 14v.

Szereg: »ku pohańbieniu i posromoceniu« (1): ktorá [mszę św.] łam řzátan zmyřlił/ ku pohańbi[e]niu y pořromoceniu oney iedyney ofiáry/ Pána Iezu Kryřtuřá/ ktorá ná krzyřzu ras krwáwą vtzynił *KrowObr* 190v. ~

»na posromocenie [kogo]« (1): Kiedy tym rzetom martwym/ ná wielkie pořromocenie/ Pána Iezu Kryřthá Syná Bożego/ zdrowie duřne y ćieleřne/ obronę wřzeláką/ błogořłáwieńřtwo/ á nákoniec odpuřtzenie grzechow/ y łákkę Bożą/ ppřypifuiećie y ppřydawacie. *KrowObr* 80v.

β. *O kobiecie* (2) : [Kakana] kazał ią [dziewkę królowej Romildy] wypuřćić áby řzłá řpokoieř do řwoich: á thák byłá záchowaná od pořromocenia. *BielKron* 299.

posromocenie kogo (1): Priamus [...] opłákawał [...] oycá zabitego/ řiořtry pořromocenie/ rycerzow zbitych *BielKron* 55; [StryjKron 620 (*Linde s.v. posromić*)].

[*Wyrażenie:* »hanieřne posromocenie«: Słuchano potym pořłow Puffkich [...] / ktorzy długą oratią řkárżyli řię ná Krzyřaki o řrogie á ppřawie źwierzące zniewolenie [...] řon y dzieweczek hánieřne pořromocenie/ y inřze nieznořne vćifki od Miřtrzow/ Contorow y ich Stárořt *StryjKron* 620 (*Linde s.v. posromić*).]

II. *Stan poniřzenia, upokorzenia:* hańba, nieřława, wzgarda; wstyđ; ignominia, impproperium, pudor *PolAnt* (28) : *LubPs Q marg*; To řłyřzac/ żalobá ona w řmiech řię Kátholikom/ á w wielkie pořromocenie Heretykom obroćiłá: y odkrył řię fałř w oczach wřzytkich/ ná wielką hánbę Arryanom *SkarŻyw* 391; *ArtKanc* D12v.

posromocenie czyje [w tym: *G sb i pron* (6), *pron poss* (1)] (7): Ięfli ták ięft/ iř ppřes to łáme imię Iezus bywamy zbáwieni/ w cořz řię tedy to imię nowe tzyřćieć obroći? w pořromocenie wařze.

KrowObr 77, 61, 207; Sprawiedliwość wywyższa narody/ ále grzech iefth pořromoceniem ludu. *BibRadz Prov* 14/34, *Hebr* 13/13; *SkarŻyw* 185; *WysKaz*)?(3.

W połączeniu szeregowym (1): Położyłeś nas v wřlech łafiad ná wzgárdzenye/ Y w dziwne nálmiewiřko á w pořromoceny *LubPs* M2.

W przeciwstawieniach: »chwała (9), czeřć (3), pycha ... posromocenie« (12): Pán Kryřtus krzyřz nořił y pořromocenie ná řwiećie/ á Wikárij iego w rořkolřzách řywie y chwały tego řwiátá vřzywá? *KrowObr* 11v, C2, 61, 207; *BibRadz Os* 4/7; wnet Pan Bog ich pychę w pořromocenie obroćił *BielKron* 7v; *SkarŻyw* 546. *Cf* »w posromoceniu«.

Szereg: »wstyd i posromocenie« (1): O iáki tám wřtyd będzie y pořromocenie niepokáiiánego řercá: Ieřli tu iednego grzechu řwego táiemnego powiedzieć řię przed káplánem wřtydziř *SkarŻyw* 185.

Wyrażenia przyimkowe: »ku posromoceniu [komu]« (1): Rořzcžká y karánie dáie mądrořć/ ále dzyecię řwowlne ieft ku pořromoceniu máćce řwey. *RejPosWstaw* [41³]v.

»na posromocenie [czyje]« (1): chromego iednym pořegnánim/ który chodzić niemogł/ zleczył: ná pořromocenie tych/ ktorzy mowiá/ iřz nie zpokory/ ále zniczemnořći řwey Papieřtwo opuřcił. *SkarŻyw* 473.

»w posromoceniu« (5): Czemuřem wyřzedł z řywotá ábych ogládał pracą y boleřć/ á iřby dni moie řtrawione były w pořromoceniu [*in pudore*]/ *BibRadz Ier* 20/18.

~ *W przeciwstawieniu*: »chwała ... w posromoceniu« (4): O krámárze niebogoboyni/ tze muřz zdomu Bořego vtzyniliřćie Lotrowřką iáłkinią? ktorych Bog brzuch ieft/ á chwałá ich/ iáko tenże Apořtoł mowi/ wpořromoceniu *KrowObr* 77v, C3, 240, 242v. ~

W przén (4) : Ale to tzynię/ dla tego/ áby tylko łam Pan Kryřtus Syn Bořy/ miał tzeřć y chwałę/ á my iáko Prorok mowi pořromocenie twarzy náłzey. *KrowObr* 61, 207; *SkarŻyw* 185; *WysKaz*)?(3.

a. Kara piekła, utrata zbawienia (5) :

Wyrażenia przyimkowe: »ku posromoceniu« (1):

~ *W przeciwstawieniu*: »ku wiecznemu řywotu ... ku posromoceniu« (1): á wiele ich ktorzy řie řprochu zřiemie ocucą/ iedni ku wiecznemu řywotu/ drudzy ku po řromoceniu *BielKron* 467v. ~

»na posromocenie« (4):

~ *W przeciwstawieniu*: »ku wiecznemu řywotowi... na posromocenie wieczne« (2): Iáko y Dániel Prorok nápiřał: A wiele tych ktorzy leżą w prochu ocucą řię iedni ku wiecznemu řywothowi/ á drudzy ná poháńbienie y pořromocenie wieczne. *Grzegřm* 8 [*idem*] 11.

Wyrażenie: »na posromocenie wieczne« [*szyk* 3:1] (4): W thobiem miły panie miał zawřdy nádzieię/ przeto nie day mię na wieczne pořromocenie [*non confundar in aeternum*] *WróbŻołt* 70/1; *RejPos* 189v; *Grzegřm* 8, 11.

Szereg: »na poháńbienie i posromocenie« (2): *Grzegřm* 8, 11. *Cf* *W przeciwstawieniu*. ~

Synonimy: **I.** *poháńbienie, pokalanie, polźenie, poniźenie, upokorzenie, zelźenie*; **a.** *uwłoczenie, zniewaźenie*; **II.** *despekt, hańba, niesława, poháńbienie, wstyd, wzgarda, zelźenie, zelźywořć*.

Cf **POSROMOCIĆ**